

1 IN DEN BEGINNE

1.1 Oktober 1998

Natuurlijk hadden we verwacht dat het wel eens uit de hand zou kunnen lopen, maar toch ook weer niet op die manier of dat moemoe dat ooit werkelijk zou doen. En nu zat ze dus voor zes weken daar: haar straf volgens de enen of geen straf volgens de begeleiders, maar gewoon observatie. Ik zette de wagen op de hoofdparking, hielp mijn moeder uitstappen en we volgden de grindweg die door een parkje kronkelde tussen de bomen. De verschillende afdelingen en woongelegenheden van het psychiatrisch centrum lagen verspreid in het groen: een oase van rust op slechts een boogscheut van het stadsgewoel vandaan. De herfstwind had reeds een eerste deel van de geel en bruin gekleurde bladeren laten afwaaien. Het was geen somber gebouw met tralies voor de ramen, maar kleinere, fraai gelegen huizen zonder verdieping en met tot de grond aflopende daken tussen de grasperken en de kastanje- en acaciabomen: mocht het hier niet gedwongen of half gedwongen zijn, je zou er zelfs nog graag willen wonen. Zwijgend volgden we de wegwijzers naar het gebouw van de geriatrie helemaal achterin het domein. De glazen deur liet van buitenaf enkel een zicht op de receptie zien en de gang die weelderig versierd was met planten.

Mijn moeder meldde ons aan bij de juffrouw aan de balie: "We komen voor dokter Van Boxelaer."

"Ik zal hem verwittigen," antwoordde ze. "Gaan jullie maar even zitten." Ik bladerde door de tijdschriften op de tafel en net toen ik de Knack wilde nemen, kwam een man van een jaar of tien ouder dan ikzelf, aangestapt.

Hij reikte ons de hand. "Jef Van Boxelaer, psycholoog, aangenaam, zeg maar Jef."

"Marleen Somers en mijn zoon André."

"André Snelders."

"En jullie komen dus voor Thérèse Naessens."

Jef leidde ons binnen in zijn spreekkamer, wees ons de twee stoelen aan en nam zelf plaats achter zijn bureau. Hij keek me even onderzoekend aan: "Zou het kunnen dat ik jou nog ergens van ken?"

"Misschien..." Ik antwoordde ontwijkend in de hoop dat mijn moeder geen vragen zou stellen, "maar dat moet dan wel van heel lang geleden zijn."

"Goed, maar nu ter zake," ging Jef verder, "ik heb jullie uitgenodigd om een

zo goed mogelijk beeld te krijgen van mevrouw Naessens. Jullie zijn dus de dochter en...”

“...de kleinzoon,” vulde ik aan. Het benoemen van onze familieband klonk mij plots wat onwennig in de oren: de dochter was 65 en inmiddels zelf al drie keer grootmoeder en de kleinzoon 42 en vader van twee kinderen.

“Ik dank jullie alvast om tijd vrij te maken,” ging Jef verder. “Ik veronderstel dat jullie wel weten waarom ze hier is opgenomen?”

Uiteraard: mijn moeder was enkele dagen voordien de eerste om het nieuws te horen van de politie. Op een telefoontje met slecht nieuws van de huisarts was ze mentaal voorbereid – moemoe was al 88 jaar en diabetes- en hartpatiënte – maar de politie had ze niet verwacht. Ze had mij en mijn zus Sonja meteen op de hoogte gebracht. Zij, pa, Sonja en ikzelf waren al een keer of drie op bezoek geweest bij moemoe tot de psycholoog ons bij het buitengaan tegenhield met de vraag om eens samen te zitten.

“De bedoeling is dat we een zo duidelijk mogelijk beeld krijgen van uw moeder – en uw grootmoeder. Op die manier kunnen we haar het beste helpen – en uiteraard ook jullie.”

Ma en ik keken elkaar vluchtig aan. Wie gaat er beginnen? En meteen richtten we onze blik terug op Jef.

“Voor zover ik de zaak begrijp, zou ze dat gedaan hebben tijdens een soort van, tja, hoe zal ik het zeggen, een hallucinatie. Is dat ook jullie inschatting?”

Ik wilde antwoorden, maar wachtte af tot mijn moeder een seconde later haar antwoord afvuurde. Na al die jaren had ze er schoon genoeg van: “Inderdaad, eigenlijk hadden we dat al een hele tijd moeten zien aankomen. Al een jaar of drie verdenkt ze haar onderbuur ervan haar te stalken. Ze beweert dat hij ’s nachts rond twaalf uur op haar deur klopt en bij haar wil binnendringen.”

“Dat heeft ze mij ook verteld. Kennen jullie die buurman overigens?”

Zelf hadden we de man nog nooit ontmoet. Jeanneke, een vriendin van moemoe had haar ingefluisterd dat hij misschien wel eens aan de ‘oude mannenziekte’ zou lijden. Moemoe had het ook aan de huisdokter gevraagd en die had ja geknikt, dus, als de dokter het zei, was het zeker waar. Volgens de collega’s van mijn vrouw Anna, die elke dag ’s morgens en ’s avonds zowel bij moemoe als bij mijnheer Lambrecht langskwamen voor hun insulineprik, ging het om een braaf oud mannetje dat zich van geen kwaad bewust was. Hij leefde alleen sinds zijn vrouw vier jaar voordien was overleden en er bleek niets mis met zijn verstandelijke vermogens.

Jef noteerde het op zijn schrijfblok. “Hoe vaak komen jullie bij moeder of grootmoeder over de vloer?”

“Ik kom er minstens één keer per week om haar was op te halen en terug te brengen en wat boodschappen te doen. En de kinderen...” Ma keek in mijn richting.

“Ikzelf om de twee tot drie weken: ik werk voltijds en mijn vrouw halftijds, en met twee kleine kinderen hebben we onze handen ook in het weekend behoorlijk vol.”

“Hoe zou u haar karakter omschrijven?” informeerde Jef.

“Zeer dominant,” antwoordde ma meteen, “en zelfs behoorlijk agressief als iets niet verloopt zoals zij het wil!”

“Maar anderzijds is ze toch ook zeer gul,” vulde ik aan ter verdediging. Als jongeren kregen Sonja en ik van haar lange tijd zakgeld tot we zelf begonnen te werken en zelfs dan stopte ze ons geregeld iets extra toe.

“Dat zijn dus twee schijnbaar tegenstrijdige karaktertrekken,” besloot Jef, “maar het kan best. Wat nog?”

“Ze is – of was – ook zeer koket,” vertelde ik verder, “tot vervelens toe zelfs. Altijd piekfijn gekleed als ze het huis uit kwam, maar voortdurend kritiek geven op anderen en uiteraard ook op ons.”

Ma wierp mij de boze blik toe die ik al sinds mijn kinderjaren kende: “Maar jij loopt er dan ook altijd als een sloddervos bij. Op dat punt had ze groot gelijk dat ze er iets over zei.”

Jef kon een glimlach nauwelijks onderdrukken, maar vouwde meteen zijn vingers tegen elkaar en sprak rustig: “Mevrouw en mijnheer, ik zou graag bij de zaak blijven. Dus, ze liep er altijd netjes gekleed bij, zei u, en tegelijkertijd gaf ze veel kritiek op anderen.”

“Op iedereen. Eigenlijk is ze een echte roddelaarster.” Het was eruit voor ik het goed en wel besepte en als het kon, had ik mijn scherpe woorden meteen weer willen terugnemen. Jef schreef het echter netjes op en onderstreepte het woord roddelaarster.

“Het is inderdaad zo dat je veel geduld met mijn moeder moet hebben,” vulde ma aan.

“Maar concreet, wat vertelde ze dan over die buurman?”

Ik liet het woord aan mijn moeder: “Ze omschrijft hem als dat vies, geil manneke dat haar altijd met een gemene blik aankijkt als ze elkaar kruisen in de trapzaal. En dan zou hij avances maken naar haar, maar ze heeft dat steeds afgewezen. Ze moest er niks van weten, van geen enkele vent trouwens, en wat zouden de mensen wel zeggen? En als hij dan ’s nachts op haar deur klopt... Ze neemt elke dag een hele hoop pillen en ik denk dat ze daar misschien hallucinaties van krijgt.”